

Marie NDiaye

A mea e răzbunarea

Traducere din limba franceză de Tristana Ir

Pe bărbatul care, pe 5 ianuarie 2019, i-a intrat cu timiditate, aproape cu teamă în cabinet, avocata Susane a știut de îndată că-l mai întâlnise, cu mult timp înainte și într-un loc a cărui amintire i-a revenit în minte cu atâta precizie, cu atâta brutalitate, de parcă ar fi primit o lovitură puternică în frunte.

Capul i s-a înclinat ușor în spate, astfel că nu a putut să răspundă imediat la salutul, o șoaptă fâstâcită, rostit de vizitator, și o stânjereală a dăinuit între ei chiar și după ce avocata Susane și-a venit în fire, l-a întâmpinat cu amabilitate, zâmbitoare, cordială, cu o atitudine liniștitoare, așa cum ținea cu tot dinadinsul să fie de la bun început față de oricine venea în cabinetul ei.

În două rânduri și-a frecat fruntea, fără să bage de seamă, crezând că avea acolo o rană tainică la care nu s-a mai gândit după aceea.

Când, seara, așezată pe pat, și-a ridicat din nou spre frunte o mână înceată și greoaie înainte de a-și întrerupe gestul pentru că, de fapt, n-o încerca nicio durere, avea să-și

amintească brusc cum suferise când îl văzuse intrându-i în birou pe bărbatul acela discret, mărunț, cu un chip și o statură care nu se remarcă prin nimic.

Și nu mică i-a fost mirarea: de ce oare fusese cuprinsă de suferință, și nu de bucurie?

De ce, convinsă fiind că, după treizeci și doi de ani, revede pe cineva care o fermecase, avusese impresia că cineva voia s-o omoare?

Avocata Susane l-a ascultat îndelung pe Gilles Principaux, gândindu-se de mai multe ori: Te cunosc și-ți cunosc povestea, punând astfel cap la cap certitudinea că, odinioară, mai avusese de-a face cu bărbatul acesta, cu ceea ce știa, pentru că citise în ziare, despre marea nenorocire care îl împovăra.

Cât a durat întrevăderea aceasta, el nu i-a îngăduit nici măcar o clipă să-și dea seama dacă își amintea că o mai întâlnise cândva, dacă nu cumva, poate, amintirea aceasta îndepărtată îi influențase decizia de a o căuta.

Căci cu ce dosare importante putea să se mândrească avocata Susane?

Ce anume, se întreba ea, putuse să-l împingă pe un bărbat cu bani, distrus, dar lucid, să o aleagă pe avocata Susane pentru a-i apăra nevasta, dacă nu, poate, o încețoșată, superstițioasă capitulare în fața clipelor luminoase pe care i le oferise viața?

Și totuși, Principaux n-a scos o vorbă despre motivele, chiar dacă încâlcite, chiar dacă prostești, pentru care o alesese.

A ținut-o pe avocata Susane cu o privire la început piezișă și care a devenit din ce în ce mai îndrăzneță pe

măsură ce-i răspundea la întrebări, iar avocata Susane nu a putut, în ciuda eforturilor sale, să discearnă în privirea aceasta care îi zăbovea pe față bănuiala unui: Te cunosc.

Cum nu putea să-l întrebe: De ce ați venit să mă vedeți pe mine, care nu sunt, în Bordeaux, o avocată celebră, și dată fiind gravitatea dosarului?, l-a informat că soția lui, Marlyne Principaux, anchetată, trebuia să accepte în mod oficial ca avocata Susane să o reprezinte.

Era ea de acord?

— Bineînțeles, i-a răspuns el cu o asemenea certitudine în glas, cu, dintr-odată, ceva atât de sec, de antipatic în trăsăturile-i crispate, încât avocata Susane s-a îndoit, preț de o clipă, că îl avea în față pe acela pe care nu-l uitase niciodată.

— De maestrul Lasserre, până acum avocatul soției mele, nu ne place nici mie, nici lui Marlyne, îi spusese Principaux încă de la început. Țin, așadar, să-l schimbăm, pentru binele lui Marlyne.

În clipa în care Principaux s-a ridicat să plece, l-a întrebat dacă locuise odinioară în cartierul Caudéran.

— Da, a zis el, în tinerețe, de ce?

I-a zâmbit atunci și tot chipul i s-a însuflețit, cuprins de o bucurie copilărească, brusc năpădit de un farmec pe care avocata Susane l-a remarcat cu atât mai multă grabă cu cât același chip i se păruse, cu doar un minut în urmă și spre marea ei dezamăgire, aproape respingător.

Dar de ce trebuia oare să se simtă dezamăgită că Principaux era acela de care își amintea sau că n-avea nimic de-a face cu toate acestea?

I-a răspuns, luată prin surprindere, că în copilărie cunoscuse o familie din Caudéran.

N-a avut nevoie să-l audă exclamând: Sunt multe ca să-și dea seama de absurditatea propriului ei răspuns.

Multă lume, într-adevăr, locuia în Caudéran.

Cine era, pentru ea, Gilles Principaux?

Cum să o știe, cum să se încreadă în această exaltantă, sfâșietoare, alarmantă intuiție că el fusese adolescentul de care odinioară ea se îndrăgostise pentru totdeauna, într-o casă din Caudéran pe care n-ar fi fost în stare să o recunoască astăzi?

Avocata Susane și-a dat seama că se bâlbâie.

— Cum se numea familia respectivă? a întrebat-o Principaux, părând să aștepte cu însuflețire răspunsul, de parcă se bucura deja de o legătură pe care cu siguranță avea să o stabilească între oamenii aceia și el însuși, ba chiar, i-a trecut ei prin minte, de parcă s-ar fi bucurat la perspectiva că, la nevoie, va trebui să născocească și să facă în așa fel încât să fie plauzibilă o legătură între familia aceea și el însuși, ca să-i ofere avocatei Susane plăcerea unei complicități, a unei conexiuni între toate lucrurile.

— Nu știi, adică nu mai știi, a murmurat avocata Susane.

Într-un sfârșit i-a spus, reluându-și tonul profesional, că aștepta scrisoarea doamnei Principaux care avea să o desemneze ca avocată a apărării.

I-a deschis ușa, s-a dat la o parte ca să-l lase să iasă.

Atunci el s-a sprijinit de tocul ușii și, cu un glas stins, cavernos, i-a șoptit:

— Doar dumneavoastră ne puteți salva.

Mai târziu, avocata Susane avea să se îndoiască de propria-i memorie, fără să se poată hotărî dacă spusese: „să ne salvați“ ori „să mă salvați“.

Bărbatul a adăugat ceva banal, de genul:

— O să ne scoateți din coșmarul acesta, nu-i așa?

Ceea ce, firește, a mirat-o pe avocata Susane.

Nu avea cum să nu-i înțeleagă speranța că poate urma să scape de consecințele unei cumplite erori judiciare, ale unei înfiorătoare confuzii.

Dar, în cazul acesta precis, coșmarul nu era rezultatul niciunei confuzii, al niciunei încurcături, era însăși viața acestui om, iar faptele care distrugeau viața aceasta avuseseră loc și nu puteau fi anulate, fiindcă morții n-aveau să-i dispară din vis ca să se mai nască încă o dată.

Principaux, și-a spus ea, voia deci să fie trezit?

Chiar credea el că, în viața lui de apoi, într-o dimineață limpede și diafană, copiii aveau să-i iasă iarăși în întâmpinare, teferi, veseli și nevinovați?

De care vis anume voia el, mulțumită avocatei Susane, să-și afle scăparea?

Când s-a întors acasă în seara aceea, tramvaiul nu mai circula din cauza ploilor și a poleiului.

Chiar și în ajun, când și-a simțit pantofii alunecând pe caldarâmul înghețat, primul ei gând s-a îndreptat spre Sharon.

Sper că a reușit să prindă tramvaiul, și-a spus avocata Susane căreia nu-i plăcea s-o vadă pe menajera ei plecând cu bicicleta, în noaptea geroasă.

Dar în seara aceea nu s-a gândit la Sharon, preocupată cum era să-și aducă aminte de fiecare detaliu al vizitei lui Principaux, cuprinsă de spaimă la constatarea că anumite cuvinte rostite de el nu i se fixaseră cu precizie în memorie (spusese el oare „nevasta mea” ori „soția mea”, rostise el oare numele acesteia sau avocata Susane avea impresia că și-l amintește pentru că dăduse peste numele de Marlyne în ziar?) și grăbită să ajungă în apartament ca să noteze tot ce-i rămăsese în minte.

Cine era Gilles Principaux pentru ea?

Astfel că, atunci când a deschis ușa, când a descoperit holul, camera de zi, bucătăria cu toate luminile ostentativ aprinse, a avut o tresărire de groază, fiindcă uitase că Sharon, poate, avea să fie tot acolo în ciuda tramvaiului care nu mai circula și în ciuda faptului că avocata Susane îi spusese mereu că poate să se ducă acasă când vrea, indiferent dacă și-a terminat sau nu treaba (atât de puțină, în fond).

Avocata Susane îi spusese mereu sau îi dăduse de înțeles lui Sharon că prefera să o știe văzându-și liniștită de copiii ei, ajutându-i la lecții și gândindu-se la viitorul lor decât să o găsească acasă la ea la o oră târzie.

Mă deranjează, nu îndrăznește avocata Susane să-i spună, că ai impresia că e musai să cureți o cadă în care eu nu fac niciodată baie, să speli în fiecare săptămână niște geamuri curate dincolo de care, de altfel, privirea nu mi se îndreaptă niciodată și o toaletă pe care o curăț cu mare migală în fiecare zi pentru ca tu să nu trebuiască să înduri nici cel mai neînsemnat contact cu intimitatea mea, da, nu îndrăznește să-i spună avocata Susane, tare mă mai deranjează că îmi respecti neabătut dorința de a angaja pe cineva care să aibă grijă de căminul meu și că, cinstită fiind, faci cum faci și petreci ore desăvârșind ca o maniacă ceea ce eu am îndeplinit deja din decență, din pudoare, mă deranjează, da, nu putea să-i spună lui Sharon avocata Susane care nu simțise niciodată până atunci nevoia de a avea o femeie la menaj, care nutrea chiar, împotriva unei asemenea nevoi, o prejudecată de netăgăduit.

Sharon, te-am angajat fiindcă sunt o militantă, ca să te ajut și ca să sprijin o cauză pe care o apăr, așa că nu e necesar ca, în ceea ce mă privește, să fii meticuloasă, integră, ireproșabilă, de parcă te-ai putea teme că n-am

să fiu mulțumită de tine, voi fi mereu mulțumită de tine, Sharon, fiindcă adevărul e că nu-ți cer nimic, nu-i spunea avocata Susane, și din decență, deși de o altă natură.

Inima-i surprinsă nu i se liniștise când Sharon i-a venit în întâmpinare pe hol.

După cum îi era obiceiul, avocata Susane a îmbrățișat-o ușor, și-a simțit inima bătând lângă pieptul mut, calm, imperturbabil al lui Sharon care nu lăsa niciodată să se vadă, mereu puternică, fatalistă și veselă, că viața ei ar fi putut să fie mai grea decât cea a avocatei Susane.

Ba chiar, i se părea uneori acesteia că Sharon o compătimea.

În orice caz, avocata Susane reușise să facă din presupunerea aceasta un prilej de glumă atunci când era invitată undeva la masă și, își spunea ea, era nevoită, fiindcă nu era niciodată gazdă, să-și facă numărul povestind întâmplări pline de haz.

Și se apuca atunci să spună, cu înflăcărare și cinism, în zeflema și cu mâhnire:

— Imaginați-vă că Sharon a mea nu mă invidiază deloc, ba chiar dimpotrivă!

Și prietenii ei râdeau, iar apoi, cu gravitate, se prefăceau că încearcă să analizeze motivele care o împiedicau pe Sharon să-și dea seama cât de mult o întrecea avocata Susane în ceea ce privește fericirea, care o împiedicau pe Sharon să priceapă că ar fi trebuit să năzuiască să fie mai degrabă avocata Susane decât ea însăși, de undeva din insulele Mauritius, fără permis de ședere, purtând în suflet bucuria, dar și povara reprezentată de doi copii cu un viitor nesigur și de un soț a cărui adâncă depresie o întrezărea avocata Susane.

Și totuși, nu erau toate acestea simple speculații?

Căci Sharon nu-i arăta niciodată decât un chip senin, iar inima îi bătea tihnit și aproape imperceptibil atunci când avocata Susane o strângea la piept, propria ei inimă sălbatică încercând zadarnic s-o pervertească pe aceea a lui Sharon, să o aducă la nivelul ei de înflăcărare și de revoltă — cu ce scop?

Avocata Susane n-ar fi știut s-o spună.

— Sharon, trebuia să te duci acasă, în seara asta nu mai circulă niciun tramvai.

Avocata Susane a stins risipa de lumini din tavan.

Sharon, nu-i nevoie să aprinzi toate luminile din apartament, încă un lucru pe care nu i-l spunea avocata Susane, căci dovada aceasta de respect față de mine, solitudinea pe care crezi că trebuie s-o arăți față de șefa ta care se întoarce târziu și obosită luminându-i din plin apariția nu sunt peotriva firii mele cumpătate, chibzuite, moderate în cele mai mărunte fapte ale vieții de zi cu zi, nu, Sharon, serios, nu mai aprinde decât becurile de care ai absolută nevoie când lucrezi, nu i-ar spune niciodată, în veci de veci, avocata Susane.

Îi era așa de drag de Sharon, încât considera că aceste mici neplăceri nu meritau riscul de a vedea în privirea de un verde-cenușiu a tinerei umbra unei dezamăgiri sau a unei neliniști oarecare.

Că Sharon ar fi putut să se teamă de ceva, orice, venit de la ea, iată ce o apăsa pe avocata Susane.

Lucrez pentru tine, Sharon, nu te voi jigni niciodată câtuși de puțin și nu-ți dau niciun ordin, spunea fără să vorbească avocata Susane în speranța că gândurile acestea, caritabile, năvalnice, înflăcărare, aveau să-i iasă din minte ca niște icre într-un cuib de spumă: și atunci, chiar visurile lui Sharon, trăirile ei imposibil de aflat urmau să se unească

cu tăcutele declarații ale avocatei Susane, iar pe ea avea s-o încerce, poate, speranța, rezultatul contopirii virginale, negrăite ale fricii și încrederii.

N-o să te las niciodată de izbeliște, Sharon, crede-mă, gândea cu tărie avocata Susane.

— Te duc acasă, i-a spus ea lui Sharon.

A adăugat, văzând-o că se îngrijorează brusc:

— Ți-am spus adineauri, tramvaiul nu mai circulă, au înghețat șinele.

— Nu se poate, mulțumesc, am bicicleta cu mine, n-o putem băga în mașină, a strigat Sharon.

De ce îi dădea de multe ori impresia avocatei Susane că nu voia niciun fel de legătură în afara pereților apartamentului?

Credea ea cumva și îi era teamă (și de ce oare?) că avocata Susane voia să-i devină prietenă?

Avocata Susane nici că năzuia la așa ceva.

Dar i se întâmplase, o dată, să o întâlnească pe Sharon cu copiii ei într-un hipermarket de la Lac, iar faptul că Sharon, într-un mod foarte evident, se prefăcuse că nu o vede o jignise.

Sharon, nu te paște nicio primejdie dacă accepți să mă recunoști, să mă saluți, să mi-i prezinți pe copiii tăi care sunt la fel de fermecători și de frumoși ca tine, cum aș putea eu să vă fac rău, cum aș putea eu să-mi doresc vreodată să vă prind în mrejele unui blestem?

N-am niciun interes, Sharon, să te angajez, mă costă bani și nu-mi place să fiu slujită.

Vreau pur și simplu, Sharon, să fac, în felul meu, bine.

Avocata Susane și-a scos haina acoperită de picături înghețate, a agățat-o în cuierul de la intrare înainte ca Sharon să apuce să i-o ia.

Tânăra, minionă, cu chipul, umerii, șoldurile înguste, de parcă ar fi hotărât să nu ocupe în lume decât un loc foarte strâmt, se uita la avocata Susane, care era înaltă și trupeșă, impunătoare și sigură, cu privirea ei cenușiu-albăstrie și blândă, chinuită.

— Te duc acasă cu mașina, a zis cu prudență avocata Susane, iar mâine-dimineață iei tramvaiul și vii după bicicletă.

— Nu! a strigat Sharon cu un soi de sălbatică, implacabilă disperare care a descumpănit-o pe avocata Susane. Așa nu-mi convine, a mai spus Sharon rostind rar cuvintele, dar mulțumesc, mulțumesc, mulțumesc.

Avocata Susane a ridicat mâna, împăciuitoare și umilă, teribil de încurcată.

Apoi, incidentul fiind dat uitării (mai puțin de avocata Susane, a cărei minte sucită avea tendința să-și amintească întruna de lucruri fără nicio importanță și să înlăture cele mai plăcute amintiri), Sharon s-a apucat, cu o bucurie prefăcută-n glas, să-i descrie avocatei Susane ce reușise ea să facă de-a lungul zilei de lucru în apartamentul acesta de pe strada Vital-Carles care, nu încapă îndoială, pare impunător (parchet Chevron, șemineu din secolul al șaptesprezecelea, ferestre înalte, franțuzești), dar cu o suprafață redusă, patruzeci de metri pătrați, smulși probabil dintr-o locuință vastă, împărțită cândva ca să poată fi vândută mai avantajos.

Avocata Susane știa că n-avea niciun motiv rațional care să susțină prezența la ea acasă a unei Sharon energice, pline de zel și cutezanță, hotărâtă să demonstreze că forța ei de muncă era exploatăată în mod util, ba chiar necesar.

Avocata Susane știa că nu are nevoie de vigoarea, de tinerețea, de aptitudinile lui Sharon, știa prea bine că toate

aceste calități se iroseau acasă la ea unde, pur și simplu, nu era nimic de făcut.

Dar cum să procedeze altfel?

Se ocupa de dosarul lui Sharon, de cererea depusă pentru un permis de ședere pentru întreaga familie.

— Ei bine, atunci, pe mâine, i-a spus ea. Mulțumesc, Sharon, să ai grijă cum mergi cu bicicleta.

A înhățat dintr-odată mâna mică a lui Sharon, a tras-o spre ea și i-a șoptit:

— Știi, o să am un caz important. O femeie care și-a ucis cei trei copii, mici de tot, trei copilași, înțelegi tu.

Sharon și-a tras mâna cu un gest brusc, făcând în același timp un salt în spate ca să se apere de avocata Susane, de râsuflarea, de cuvintele, de, poate, ciudata ei înflăcărare.

— E groaznic, a murmurat ea cu o voce plină de scârbă și de răceală.

Și îți puteai închipui la fel de limpede că, închizând ochii, și-ar fi astupat urechile cu mâinile: O, nu vreau să mai aud așa ceva! S-a răsucit, și-a luat haina din cuier, s-a aplecat să-și pună cizmele îmblănite.

Avocata Susane a băgat atunci de seamă că gulerul subțire al hainei de altfel nu prea groase nu proteja gâtul lui Sharon, atât de fin, tremurător și cu pielea aurie.

S-a repezit în camera ei de unde s-a întors cu o eșarfă cărămizie din cașmir.

Era un cadou de la mama ei, avocata Susane nu o purtase niciodată, prea nesigură de propria-i strălucire ca să-și afișeze o asemenea vâlvătaie la gât.

Fără să scoată o vorbă, a legat-o la gâtul lui Sharon.

Nu-ți spun nimic, pentru că nu vreau, Sharon, să-mi refuzi eșarfa, nu vreau să avem discuții în legătură cu faptul că ai

putea să răcești ducându-te cu bicicleta până acasă la tine, în Lormont.

Sharon n-a scos nici ea vreo vorbă, lăsându-i-se în voie ca o copilă neputincioasă condamnată să îndure inexplicabila violență a adulților, iar avocata Susane putea sau credea că simte sub degete, pe când lega cele două capete ale eșarfei la gâtul lui Sharon, cum silueta firavă a tinerei tremură de groază ori de scârbă.

Cu numai o zi în urmă, s-ar fi simțit profund jignită.

Ce anume din mine, Sharon, te împiedică să mă iubești, deși mă port cu tine cu cel mai mare respect și mă ocup cu generozitate de cazul tău, din moment ce n-ai să mă plătești pentru ceea ce fac? Nu-ți trece prin minte, Sharon, că aș fi putut, ca să accept să mă ocup de dosarul tău, să cer să fiu plătită și că ai fi rămas singură și dezorientată, nici bani nu ai, că nu mi-aș fi luat eu în cârcă problema ta și că mi-aș fi văzut de ale mele? Cum poți tu, Sharon, să n-ai habar cum stă treaba? Cum poți să fii atât de curajoasă și de ușuratică, migăloasă și ingrată, impresionabilă în general și atât de dură în ceea ce mă privește? Nu sunt eu oare, Sharon, o femeie la fel ca tine?

Da, cu numai o zi în urmă, comportamentul lui Sharon ar fi afectat-o atât de tare, că ar fi mâncat cu ciudă și necaz cina pregătită de angajata ei.

Ar fi înghițit amărăciune, tristețe, o farfurie de lacrimi, ale sale, rușinoase și umilitoare, fără să fie atunci în stare să savureze alimentele pe care Sharon știa să le pregătească într-un mod delicios, prea tulburată până și să se consoleze gândindu-se că Sharon n-ar fi putut să gătească astfel pentru cineva pe care îl ura — prin urmare, Sharon n-avea cum s-o urască, iar avocata Susane era proastă și mult prea sensibilă.

În seara aceea, cu calm, a lăsat-o pe Sharon să plece în stilul ei furișat, ostil, încordat, de parcă s-ar fi petrecut între ele un conflict grav, trecut sub tăcere.

A închis ușa și gândurile i s-au îndepărtat imediat, răzlețe, de Sharon.

Și-a încălzit orezul prăjit, creveții cu ghimbir, porcul cu usturoi și morcovii foarte fragezi.

Și în vreme ce, gândindu-se la Principaux, o uitase pe Sharon sau mai degrabă o alungase pe Sharon într-un colț al minții sale unde nimic nu era o povară, a savurat mâncarea, lucru ce i se întâmpla rar.

Cu toate acestea și în ciuda faptului că se bucurase întotdeauna de un somn bun, în noaptea aceea a trezit-o o întrebare care avea s-o sâcâie întruna: de ce apela Principaux la ea, de unde o cunoștea?

Ce să înțeleagă din alegerea aceasta, că Principaux își dorea ca soția lui să fie cât mai bine apărată sau, dimpotrivă, că nutrea perfida intenție de a nu-i asigura o asemenea apărare?

Căci avocata Susane nu-și deschisese cabinetul decât în urmă cu un an, avusese deocamdată puțini clienți, cazuri lipsite de însemnătate.

Dacă ar fi fost în locul lui Principaux, și-a spus ea, ar fi apelat la Avocatul sau Avocata X, ale căror succese în dosarele dificile erau cunoscute de toată lumea, și cu siguranță nu la obscura avocată Susane care, deși în vârstă de patruzeci și doi de ani, putea să pară o novice.

Orice avocat faimos ar fi acceptat cu încântare s-o apere pe Marlyne Principaux, în vreme ce avocata Susane, fiind la curent cu povestea, ar fi trebuit să se mulțumească să tânjească după un asemenea caz.

Cine era Gilles Principaux pentru ea?

Cine era avocata Susane pentru Gilles Principaux?

Aveau ei oare, se întreba ea, aceleași amintiri sau nici el, nici ea nu erau persoana de care fiecare credea că-și amintește?

Cu puțin înainte de zori, în clipa când adormea la loc pentru nici măcar două ceasuri, i-a venit în minte imaginea firavei Sharon pedalând spre Lormont pe drumurile cu polei, grăbindu-se să ajungă într-o casă al cărei stâlp era, după cum i se părea avocatei Susane.

Și atunci nu s-a putut împiedica să și-o închipuie pe Sharon căzută la pământ, cu sângele curgându-i din cap și îmbibând eșarfa cărămizie care avea să stea drept mărturie pentru neomenia avocatei Susane — căci o patroană grijulie n-ar fi insistat ea oare să-și țină angajata la adăpost, s-ar fi mulțumit să-i lege o eșarfă de gât ca s-o arunce cât colo pe niște drumuri periculoase?

Avocata Susane s-a răsucit de mai multe ori în pat.

Își construia propria apărare: Voiam să rămână, așa cum am și insistat, dar a refuzat cu un aer de părea că preferă să moară decât să...

Nimeni n-avea să creadă o asemenea versiune, urma să se compromită, s-a gândit avocata Susane cuprinsă de un sentiment de tristețe și de neputință care i-a impregnat visele până dimineața.

Apoi, la ora opt, era din nou afară, tot în întuneric, luptându-se cu vântul înghețat până la parcare Tourny unde își lăsa mașina.

Avocata Susane se străduia cu o oarecare cochetărie să le dea de înțeles prietenilor că nu-i păsa cine știe ce de valoarea mașinii sale, că-i convenea de minune să conducă o rablă de Twingo veche de douăzeci de ani, ba chiar că-i

făcea plăcere să se arate indiferentă la niște chestiuni de prestigiu atât de convenționale.

Avocata Susane n-avea nimic împotriva ca prietenii ei să și-o imagineze astfel: liberă, nebunatică, deschisă la minte — sperând în străfundul sufletului că asemenea evaluări aveau până la urmă să o modeleze, să o silească să se adapteze și că avea să devină realmente o femeie cu un farmec ușor excentric.

Avocata Susane știa că își făcea, în privința aceasta, iluzii. Visa să își permită să-și cumpere o mașină frumoasă, mare, impresionantă.

Se săturase de vechea și simpatica ei Twingo și, de altfel, simțea că părinților ei nu prea le convenea că avea încă o asemenea mașină în timp ce ei o voiau prosperă, pentru că așa li se înfățișa ea lor, așa le povestea că o duce (*o, cât de tare îi iubea!*).

Părinții ei locuiau în orașelul La Réole, unde avocata Susane își petrecuse copilăria și adolescența.

Domnul Susane, angajat la primărie, consimțise ca singura lui fată să se apuce de o facultate numai pentru că, din punctul lui de vedere, fusese evident că ea avea să devină funcționară, iar plăcerea lui, delicata lui fanfaronadă de om modest constase în a spune în privința aceasta:

— Într-o bună zi, o să-mi fie șefă la serviciu, o să mă comande!

Avocatei Susane i se păruse întotdeauna că, blând și amabil cum era, taică-său nu putea să-și imagineze o reușită mai însemnată decât aceea a unei fete care să îndrume munca unor bărbați de soiul său.

Spunea cu plăcere, mândru și smerit:

— Știe mai multe decât noi.

O ambiție mai vastă, tulbure, chinuită o împinsese pe doamna Susane să supravegheze cât mai îndeaproape cu putință studiile fiică-sii, încurajând-o, impulsionând-o, deși, în tinerețe, avocata Susane mai degrabă suferise din pricina tendinței sale de a munci în exces, deși nu avusese defel nevoie să fie nici încurajată, nici impulsionată, deși ar fi preferat să fie domolită, înfrânată în truda ei frenetică și deși încurajările doamnei Susane, pline de grijă și tandrețe, dar și inconsistente (căci nu putea să priceapă ce învăța fiică-sa, nu se raporta la studiile ei decât cu spaimă), o duseseră adesea în pragul epuizării nervoase.

Avocata Susane simțise atunci, cu necaz și cu neli-niște, că nu mare lucru (nesfârșita dragoste pe care le-o purta? orgoliul ei?) o ținea să nu se prăbușească în acel ceva de care se temea maică-sa și de care se străduia atât de tare s-o ferească: să-și abandoneze frumoasele năzuințe și să aleagă niște studii mediocre, conforme cu destinul său social.

Cât de mult îi iubea!

Uneori, iubirea aceasta o durea atât de tare!

O înțelegeau atât de profund și totuși atât de anapoda la nivelul la care avocata Susane își dorea să fie înțeleasă — în slăbiciunile sale de zi cu zi, pe care ei nu le vedeau, în temerile sale, pe care nu și le puteau imagina!

Cât de mult îi iubea, iubirea aceasta o durea atât de tare uneori, încât visa, amărâtă, nefericită și vinovată, că o să moară!

Și pentru că îi iubea atât de mult, cum să facă altfel decât să-i mintă sau, măcar, să le prezinte o versiune plină de farmec a vieții sale, a lumii în general, ca să-i cruțe de durerea adevărului?

Și totuși, cine erau ei, își zicea avocata Susane, ca să fie cruțați de durerea adevărului, ca să fie protejați de felurile lor ignoranțe, lenevii și alte milostiviri religioase în legătură cu viața aspră și adevărată?

Îi era câteodată ciudă pe ei fiindcă făceau parte dintre oamenii aceia pe care trebuie să-i cruți, să-i ferești de necazuri pentru simplul motiv că sunt buni la suflet și emotivi.

Dați-i un liman inimii mele chinuite, alinați-mă, lăsați-mă să mă plâng și deslușiți semnele unei mâhniri care mă roade și de care eu însămi nu am habar — veniți-mi în ajutor așa cum o fac părinții grijulii!

Toți părinții binevoitori pe care îi cunoștea avocata Susane își priveau copiii adulți într-un fel lipsit de iluzii.

Le stăteau alături pragmatici și cutezători, cu brațul mereu pregătit pentru o eventuală cădere, fără sfaturi de dat, iar în această relație nu era defel loc pentru dezamăgire, nici pentru a o simți, nici pentru a o exprima.

În timp ce ea, avocata Susane, nu uita niciodată că o informație spusă cu gândul aiurea în fața lor, o doleanță, un regret oarecare puteau să le transforme chipurile deschise și zâmbitoare, cinstite și pure în niște măști ale spaimii.

În fața unei asemenea nesăbuiințe, o copleșeau nerăbdarea și apoi, imediat, mila.

Îi liniștea, gândindu-se: Dar când o să mă liniștiți voi pe mine? Iubire să fie oare aceasta, de-mi interziceți, tocmai în numele ei, să vă împărtășesc neputințele mele?

Dar cât de mult o iubeau, ea o știa!

Nu li se întâmpla oare ca, în dragostea lor nemărginită, să-și dorească uneori să-și mai tragă sufletul de la atâta iubire, să-și dorească uneori ca avocata Susane să dispară?

Își spunea că ar fi înțeles totul pe deplin.

În dimineața aceea, o dimineață rece și scăldată în lumină, pe când se îndrepta spre La Réole pe o autostradă unde circulau o mulțime de mașini mult mai puternice decât a ei și avea impresia că trebuie să se facă mică de tot pe banda din dreapta ca să-i lase să-și desfășoare superioritatea autoproclamată, se gândea iarăși că, dacă n-ar fi fost tărășenia aceasta cu mașina care o împiedica să trișeze, domnul și doamna Susane ar fi fost foarte dispuși să se convingă că fata lor avea o carieră înfloritoare.

Putea să le povestească ce voia ea.

Lucrase într-un cabinet important din Bordeaux și apoi, cu doi ani în urmă, se hotărâse să și-l înființeze pe al său, să se lanseze, cum spuneau părinții ei, fără să aibă nici cea mai vagă idee ce ar fi trebuit să gândească despre o asemenea inițiativă.

Aveau încredere în mașina ei, avocata Susane o știa.

Modelele și marca erau pentru ei etalonul indiscutabil al reușitei ori eșecului. Aveau dreptate, aveau dreptate!

Avocatei Susane îi era rușine că voia să-și schimbe mașina.

Simțea totuși că stima pe care și-o purta avea să fie și mai mare, din moment ce părinții ei urmau s-o iubească încă și mai mult.

Deși nu știau nimic, nu pricepeau nimic, vedeau adevărul prin ceața gândirii lor: cabinetul avocatei Susane nu o ducea prea bine.

Nu era oare firesc ca, dezamăgiți cum alți părinți ca ei nu îndrăzneau să fie, să-i arate avocatei Susane o tandrețe ce-și pierduse însuflețirea și să se uite la vechea ei Twingo cu jenă, ca la, se gândea avocata Susane, niște haine murdare, semnul că fata lor nu-și ducea viața cu rigoarea pe care ei i-o transmiseseră?

A parcat pe cheiuri, îndeajuns de departe ca ei să nu-i vadă mașina de la fereastră (li se întâmpla să mai uite de problema aceasta când nu o aveau sub ochi), apoi a urcat anevoie treptele care duceau în orașul vechi.

A mers pe străzi înguste și întunecate.

Zorii cenușii se deslușeau cu greu de beznă.

Casa părinților ei se afla într-o fundătură mărginită de un zid înalt de piatră — casa aceasta atât de iubită, această casă fără pereche a luminoasei sale copilării!

Noțiunea de cămin perfect se înfiripase chiar aici în mintea avocatei Susane, iar apoi iradiase spre toate fibrele ființei sale în timpul adolescenței petrecute în locurile acestea care, ajunsese ea până la urmă să înțeleagă, erau totuși prea puțin râvnite, jilave, strâmte, întunecate.

Până în ziua în care o însoțise pe maică-sa într-o anumită casă din Caudéran, locuința ei din La Réole fusese pentru ea un spațiu fermecat.

Îi plăcuse la fel de mult după întoarcerea din Caudéran, dar percepuse, cu ochii care i se deschiseseră brusc, că și alte case erau niște spații fermecate, înzestrate cu o considerabilă, dar diferită intensitate.

Cine era Gilles Principaux pentru ea?

Cum de putuse Principaux să iasă dintr-un încântător Caudéran ca să se trezească în scena de coșmar a cărei relație o citise în presă?

Și dacă, s-a întrebat ea brusc ciocănind la ușa părinților ei, coșmarul se înfiripase din toată această minune și dacă Principaux o alesese tocmai pe soția care trebuia să-l pedepsească deoarece crescuse într-o lume de basm?

Dar ea, avocata Susane, nu cumva se înșela în privința individului? *Cine era Gilles Principaux în povestea ei?*